

Asia: VN/3215/2021

Väliraportti: Vapaa!-Fri! -hanke vapaaehtoistoiminnan edistämiseksi ikääntyvässä yhteiskunnassa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Porin perusturva, iäkkäiden ennaltaehkäisevät palvelut, Tarja Hagback

Lausuntopyyntö Vapaa! Fri! –hankkeen väliraporttiin

Väliraportissa kuvataan ansiokkaasti vapaaehtoistoiminnan tilaa Suomessa sekä vapaaehtoistoimintaan vaikuttavia asioita ja myös haasteita. Kaikille on selvää, että väestön ikääntyessä vapaaehtoistoiminnalle on yhä enemmän kysyntää ja vapaaehtoisten tekemä työn arvo on entistäkin tärkeämpää niin koko yhteiskuntaa ajatellen kuin myös yksilön näkökulmasta. Vapaaehtoistyön tekeminen ei kuitenkaan onnistu ilman hyvää koordinoitua, johtamista ja vapaaehtoistyöntekijöiden huomioimista. Myös vapaaehtoistyötä tekevien tulee saada tekemästään työstä kiitosta ja heidän tulee tuntea olevansa tärkeä lisä perinteisen palkkatyönä tehtävän työn lisänä.

Porin perusturvassa on pitkään tehty vapaaehtoistyötä niin omassa organisaatiossa kuin myös yhteistyössä järjestöjen ja seurakunnan kanssa. Hyvinvointialueelle siirryttäessä pohdittavaksi jää, siirtyykö nykyinen vapaaehtoistyön malli mukana vai jääkö se kunnan järjestettäväksi yhdessä kolmannen sektorin kanssa. Selvää kuitenkin on, että varsinkin iäkkäiden palveluiden saama tuki vapaaehtoistyöstä on ollut merkittävää ja jatkossakin sitä tarvitaan. Väliraportissa ei tuoda kaupunkien/kuntien roolia vapaaehtoistyön organisoinnissa kovin kattavasti esiin. Omassa organisaatiossa olemme todenneet, että osa vapaaehtoisista ei välttämättä lähdet mukaan järjestöjen toimintaan vaan kaupungin organisoima vapaaehtoistyö on jostain syystä ollut mieluisampi vaihtoehto työn tekemiselle. Varmasti on niin, että eri järjestäjien toiminnalle on oma osallistujajoukkonsa ja on kaikkien etu, että vapaaehtoistyötä voi tehdä eri tyyppisissä organisaatioissa. Yhteistyön tekeminen on kaiken vapaaehtoistyön lähtökohta.

- Minkälaista tukea vapaaehtoiset tarvitsisivat digitaalitojen omaksumisessa? Miten järjestöjen ja kuntien yhteistyönä voitaisiin kehittää vapaaehtoisten digitaalisia?

Koska yhteiskunnassa kaikenikäiset ihmiset tarvitsevat entistä enemmän digitaatioita, on varsinkin iäkkäimmille vapaaehtoisille tärkeää opettaa näitä taitoja. Opetus ja tuki ovat tärkeitä, koska suurin osa on varsin kiinnostunut oppimaan ja digitaatio myös helpottaa tiedon saantia ja toimimista henkilökohtaisessa elämässä. Lisäksi tuki laitteiden ja liittymien hankinnassa tulee huomioida. Esimerkiksi vapaaehtoisia koulutettaessa, voitaisiin huomioida digitaatio osuus, jonka turvin vapaaehtoinen kenties pystyisi viemään tietoutta eteenpäin.

- Millaisia toimia järjestöissä tarvittaisiin tai on jo toteutettu, jotta iäkkäät vapaaehtoiset voivat edelleen jatkaa toimijoina? Millaisilla keinoilla sujuvoitetaan iäkkäiden siirtymää avun saajasta/kohderyhmään kuuluvasta toimijaksi - tai toisin päin?

Kokemuksemme mukaan varsinkin iäkkäät vapaaehtoiset tarvitsevat tukea, koulutusta ja kannustusta toimiessaan vapaaehtoistyössä. Heitä varten on syytä olla henkilö, jonka puoleen on aina mahdollista kääntyä, jos mieleen tulee askarruttavia asioita ja huolehtia myös virkistystoiminnasta ja vertaistuesta. Vapaaehtoistyön mahdollisuuksista tulee olla kattavasti tietoa jo siinä vaiheessa, kun ihminen itse on vielä työelämässä, samoin eläkkeelle siirtymisen yhteydessä on syytä tuoda laajemminkin esiin mahdollisuus jatkaa ”työn ” tekemistä vapaaehtoistyön saralla. Vapaaehtoistyön moninaisuus on myös hyvä tunnistaa ja löytää jokaiselle se oma tapa toimia.

- Minkälaista apua kaipaatte toimintaanne, jotta nuoria saataisiin houkuteltua mukaan toimintaan? Millä tavoin koulut, oppilaitokset, nuorisotoimi ja muut lasten ja nuorten kanssa toimivat julkisen sektorin tahot voisivat innostaa nuoria osallistumaan vapaaehtoistoimintaan?

Oppilaitoksiin tulisi sisällyttää kurseja, joissa kerrotaan vapaaehtoisuudesta ja myös mahdollistaa vapaaehtoistyön tekemisestä saatavat opintopisteet. Tutustumista vapaaehtoistyöhön niin järjestöissä kuin myös kunnissa/kaupungeissa. Tiedottaminen nuorten käyttämissä some kanavissa.

- Tulisiko vapaaehtoistoimintaa hyödyntää nykyistä laajemmin yhtenä kotoutumisen keinona ja millä reunaehdoilla?

Maahanmuuttajien mukaan ottaminen on yksi kotouttamisen keino, mutta varsinkin suomalaista kulttuuria tuntemattoman tai puutteellisen kielitaidon omaavan henkilön tulisi aloittaa sellaisesta vapaaehtoistyön muodosta, jossa toiminta tapahtuu ryhmämuotoisesti.

- Mitkä toimet auttaisivat vapaaehtoistoimintaa koordinoivia tahoja kehittämään ja ylläpitämään tuetun vapaaehtoistoiminnan mallia osana toimintaansa? Mikä merkitys julkisella rahoituksella on tai tulisi olla toiminnan kehittämisessä ja tukemisessa?

Yhteistyön tekeminen ja tiedottaminen vapaaehtoistyön tekemisen mahdollisuuksista on ensiarvoisen tärkeää. Yksittäisen henkilön voi olla vaikeaa saada kattavaa tietoa siitä, mitä/minkälaista vapaaehtoistyötä olisi mahdollista omassa asuinkunnassa tehdä, puhumattakaan siitä, mitä se vaatii vapaaehtoiselta itseltään. Vapaaehtoistyössä jo olevien kommentteilla ja kertomuksilla pystyttäisiin antamaan tietoa siitä, mitä vapaaehtoiselta ”vaaditaan” ja mitä hän siitä itse saa. Jos julkista rahoitusta olisi mahdollista käyttää, voisi se ohjautua vapaaehtoistyön koordinointiin ja tiedottamiseen sekä koulutusmateriaalin yhtenäistämiseen.

- Onko toiminnassanne tullut esiin haasteita liittyen työttömän oikeuteen toimia vapaaehtoisena?

Vapaaehtoistyön tekeminen ei ole palkallista toimintaa, joten organisaatiossamme ei ole tullut haasteita esiin.

- Onko toiminnassanne noussut esiin lainsäädännöstä tai viranomaisvaatimuksista johtuvia haasteita?

Nykyinen vapaaehtoistoimintamme on ollut Porin perusturvan järjestämää, joten edellä mainittuja haasteita ei mainittavammin ole esiintynyt.

- Tulisiko vapaaehtoistoimintaa hyödyntää johdonmukaisemmin erilaisissa yhteiskunnan toiminnoissa? Missä?

Yhteiskunnassa pitää määritellä selkeästi, mikä toiminta on kuntien / kaupunkien järjestämisvastuulla, mutta ehdottomasti myös vapaaehtoistoimintaa tulee hyödyntää tukevana toimintana. Varsinkin ikääntyvässä Suomessa voidaan eri elämäntilanteessa oleville henkilöille luoda mielekästä tekemistä vapaaehtoistyön kentällä ja vastaavasti moni iäkäs voi saada lievitystä yksinäisyyteen ja kokea yhteisöllisyyttä. Vapaaehtoistyö soveltuu monille elämän aloille ei pelkästään iäkkäiden parissa tehtävään työhön. Myös lasten ja nuorten parissa tehtävä työ tarvitsee vapaaehtoistyötä.

- Minkälaista yhteistyötä kuntien, hyvinvointialueiden ja kansalaistoimijoiden välillä tulisi olla ja missä asioissa?

Pelissäännöt siitä, mikä toiminta kenellekin kuuluu. Haasteena voi olla, että jatkossa hyvinvointialue ja kunta /kansalaistoimijat etääntyvät ja vapaaehtoistyön apu/tuki ei kohtaa hyvinvointialueen asiakaskuntaa ja nykyisin käytettävissä oleva resurssi jää hyödyntämättä. Suuressa sote-alan muutoksessa on paljon työtä ja pelkona on se, että vapaaehtoistyön osuus jää muiden muutosten jalkoihin. Vapaaehtoistyö on myös suuri taloudellinen resurssi joka kannattaa hyödyntää jatkossakin.

Hagback Tarja

Porin perusturva - iäkkäiden ennaltaehkäisevät palvelut; Tarja Hagback